CÂȘTIGĂTORUL NOBELULUI INIMILOR CITITORILOR: NIPONUL CARE SCRIE DESPRE SUFLETUL FIECĂRUIA DINTRE NOI

Autor: Georgia Ioana | 7 aprilie 2022

Haruki Murakami nu se citește pentru că e la modă. Haruki nu este *trendy* şi nici *cool*.

Nu-l citeşti, pentru că ţi s-a oprit privirea pe criticile avizate, care, de foarte multe ori, ne manipulează cu nonşalanţă. Prima dată când l-am răsfoit într-o librărie, nu m-am mai putut opri. Surprinzând zâmbetul mai îngust al vânzătoarei, tipic pentru apropierea închiderii, mi-am luat cartea acasă, că nu mai puteam altfel.

Am început cu „În căutarea oii fantastice” și am continuat cu încă 15 cărți: romane, proză scurtă, eseuri și, uneori, simt nevoia să-l recitesc, tocmai pentru că nu am rămas cu o acțiune sau cu nume de personaje. Ci, cu ceva profund și incomparabil care ajunge până în miez, îl atinge și rămâne acolo, cu oglinzi în care mi-am văzut și trăiri personale, cu sentimentul că am găsit pe cineva care reușește în scris să cuprindă perfect imperfecțiunea sufletului, așa cum descria chiar el fotografia unui personaj: „Din aer, din lumină, din frânturi de clipe, ea reușește să capteze și să materializeze cele mai ascunse unghere ale sufletului uman.” (*Dans dans dans*)

Am să propun un top personal, pentru cei care nu l-au citit până acum: „La sud de graniță, la vest de soare”, „Dans dans dans”, „În căutarea oii fantastice”, „Ascultă cum cântă vântul”, „Tsukuru Tazaki cel fără de culoare și anii lui de pelerinaj”, „Iubita mea, Sputnik”, „Cronica păsării-arc”, „Bărbați fără femei”, „În noapte”, „Pădurea norvegiană”, „Uciderea Comandorului”, „Kafka pe malul mării”, „Elefantul a dispărut”.

Personajele lui Haruki nu dau lecţii de viaţă, ele doar îţi povestesc simplu viaţa lor: „A fost o vreme când oricine îşi dorea să fie impasibil. […] Dacă poţi să spui despre un frigider vechi care nu se dezgheaţă singur tot anul că-i impasibil, ştiind câtă nevoie are

să se dezgheţe, atunci şi cu mine se întâmpla acelaşi lucru.” A-ţi povesti viaţa e un prilej de a (te) regăsi şi de a (te) înţelege: „Mă gândesc să scriu romane. – Ce fel de romane? – Bune. Pe gustul meu. Nu cred că am cine ştie ce talent. Măcar să scriu ceva care să fie revelator şi pentru mine. Altfel n-are sens. Nu?” (*Ascultă cum cântă vântul*).

Romanele sale sunt bildungsromane, „formările” protagoniștilor sunt încercări de a se cunoaște pe ei înșiși, de a fi ei înșiși cu adevărat, autentici, și de a nu lăsa viața să-i trăiască. Experienţele lor de cunoaștere sunt diapozitive proiectate în planurile sufletesc, erotic, familial, profesional şi social, la proiectorul timpului personal al introspecţiei, experiențe care le confirmă că e necesar să afle ce le lipseşte, ca să-şi dea seama unde se găsesc: „Parcă nu era viaţa mea, parcă era o viaţă pe care mi-o pregătise cineva cu grijă. Oare cât la sută din ceea ce credeam că sunt, eram cu adevărat eu? Cât la sută din mâna care ţinea într-adevăr volanul era a mea? Cât la sută din peisajul care mi se oferea privirilor era adevărat? […] Sentimente. Posibilităţi. Ele izvorăsc de undeva – nu ştiu de unde – şi se bulucesc în sufletul meu. Nu le pot alege eu pe ele şi nici nu le găsesc vreun răspuns plauzibil. (*La sud de graniță, la vest de soare*)

Personajele sunt reprezentative pentru scrisul niponului: protagonişti care-şi aşază destinul în curgerea timpului, tot atâtea voci ale autorului. Sinceritatea, simplitatea, experienţele, intensitatea trăirilor, amintirile lor şi încercarea de a da un rost propriilor vieţi îi înscriu în firescul existenţei. Din toate cărţile citite, nu prea am reuşit să ţin minte nume de personaje. Poate și pentru că poveştile lor curg într-una care se completează cu fiecare carte în parte. Coordonatele sunt aceleaşi: nevoia de a iubi şi de a fi iubit, singurătatea, rutina, moartea, viaţa, prietenia, pierderea celuilalt, terapia prin scris, timpul, rostul existenței, cunoașterea sinelui. Alte tăceri, aceleaşi încăperi.

Talentul lui Murakami este îmbibat cu flerul scriitoricesc de a prinde cele mai subtile și imprevizibile mecanisme sufletești în plasa timpului ireversibil, impregnată cu naturaleţea emoțiilor: „Ne-am îmbrățișat pe canapea. O canapea antică, cumpărată de la un magazin de mâna a doua și folosită de multe generații. Dacă-ți apropiai fața de ea, simțeai cum mirosea a istorie. Parfumul trupului ei se amesteca cu mirosul canapelei, dulce și plăcut ca o amintire îndepărtată. I-am mângâiat părul și i-am atins urechea cu buzele. Am simțit lumea fremătând ușor. O lume mică, foarte mică, în care timpul se scurgea liniștit ca o adiere.” (*În căutarea oii fantastice*)

Scrisul său are o sinceritate frustă și de netăgăduit: „Dar oricât de bine te înţelegi cu cineva, oricât de mult îl iubeşti, nici nu intră în discuţie că ai putea să vezi până la capăt ce e în inima acelui om. Dacă încerci să faci asta, n-ai să reuşeşti decât să-ţi provoci durere. Aşa că până la urmă, ce trebuie să facem noi e să cădem la pace cu inima noastră. Dacă sperăm cu adevărat să vedem ce-i în sufletul celuilalt, nu putem decât să ne uităm drept şi adânc în noi înşine.” (*Bărbați fără femei*). Sigur că n-ai cum să rosteşti tot ce se întâmplă într-un suflet de om, dar o faci încercând să-l înţelegi. Să înţelegi de

ce n-ai mai rămas sau de ce a plecat. Înainte de a deveni absenţe, pierderile celuilalt sunt anunţate de fisuri. Fisurile acestea care pot fi delicate, trimiţând la atenţia la detalii sau grave, declanşând ruptura, sunt mesagerii nepotrivirilor. Iar nepotrivirile se pot ajusta, pot fi ignorate sau duc la despărţiri. Sufletul fiecăruia dintre noi e un puzzle. Poate de aici şi expresia: i-a făcut sufletul bucăţi, iar noi nu facem decât să ne împrăștiem, căutând să-l adunăm laolaltă pe celălalt: „Nu se mai întoarce… / Pentru că în locul acesta există fisuri? / Uneori, pe lumea asta nu e suficient doar să nu faci ceva greşit. […] Încerc să recuperez măcar câteva fragmente din ea… Oricâte aş aduna… miezul ei îmi scapă ca un miraj.” (*Bărbați fără femei*)

„Nu există scriere perfectă. Aşa cum nu există nici deznădejde absolută.” (*Ascultă cum cântă vântul*). Însă faptul că există cineva care, deşi nu-ţi cunoaşte tăcerile, poate să ţi le (de)scrie în cuvintele lui, face ca singurătatea fiecăruia dintre noi să poată fi întâmpinată familiar, cu cărţile deschise.

Imagine: Romanele lui Haruki Murakami; Sursa: Wikimedia Commons